

סגסג
"מפרי הארץ"
פרשת וילך

**"וְאֵנֹכִי הַסֹּתֵר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְיוֹם הַהוּא עַל כָּל־הֲרַעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אַחֲרָיִם"
{לא-יח'}**

וקשה: ב' קושיות א' מהו כפל הלשון בין הפסוקים שהרי העניין של הסתר פנים כבר מוזכר בפסוק הקודם? וב' הרי הם כבר עשו תשובה?

ויישוב על פי הרמב"ן **זוה לשונו:** וטעם ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי - איננו וידי גמור כענין והתודו את עונם, אבל הוא הרהור וחרטה, שיתחרטו על מעלם ויכירו כי אשמים הם. וטעם ואנכי הסתר אסתיר פני - פעם אחרת, כי בעבור שהרהרו ישראל בלבם כי חטאו לאלהים ועל כי אין אלהיהם בקרבם מצאום הרעות האלה, היה ראוי לרוב חסדי השם שיעזרם ויצילם שכבר כפרו בע"ז, וכענין שאמר (ירמיה ב לה) הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי:

ולכך אמר, כי על כל הרעה הגדולה שעשו לבטוח בע"ז יסתיר עוד פנים מהם, לא כהסתר פנים הראשון שהסתיר פני רחמיו ומצאום רעות רבות וצרות, רק שיהיו בהסתר פני הגאולה, ויעמדו בהבטחת פני רחמיו (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים וגו' עד שיוסיפו על החרטה הנזכרת וידי גמור ותשובה שלימה, כמו שנזכר למעלה (ל ב) ושבת עד ה' אלהיך וגו'

א' יש שני סוגי הסתר פנים יש הסתר אחד שהוא הסתר פני רחמיו וממילא מצאום צרות רבות וצרות אבל ההסתר פנים השני הוא הסתרת פני הגאולה השלמה אבל רחמים יש כמו שכתוב בחוקותי "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים."

להבין: למה בא ההסתר פנים של פני רחמיו? תשובה: על עוון ע"ז. ומה מוציא מהסתר? התשובה היא: הרהור תשובה וחרטה. ולמה יש את ההסתר פנים מהגאולה? תשובה: שלזכות לגאולה צריך וידי גמור ותשובה שלימה ועל פ"ז מיושבת הקושיה השניה שהיא לא היתה תשובה גמורה אלא רק הרהור.

וכן בצרור המור עומד על הקושיה השניה ומסביר: שיאמר ומצאום רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי וגו'. לרמז שאע"פ שהיו חוזרים בתשובה. ראוי להסתיר פני מהם. אחר שהתשובה לא היתה שלימה אלא מתוך צרה. כאומרו ה' בצר פקדונך וגו'. ואפי' במלך ב"ד זה הדבר מגונה כאומרו מדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם. כ"ש במלך מה"מ הקדוש ברוך הוא. לכן אמר בכאן ומצאום רעות רבות וצרות. וכשיראו אלו הצרות. ואמר ביום ההוא שהוא יום הצרות הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאום הרעות האלה. ואולי אחר שיצאו מהצרה ישובו לקלקולם כמו שנזכר בפרעה ובנבוכדנצר. לז"א ואנכי הסתר אסתיר פני מהם עד שישבו בתשובה שלימה.

והיינו שיש שתי סוגים של תשובה יש תשובה שבאה בגלל צרה ויש תשובה שאדם מתוך הכרה בעצמו שב ומתחזק בה'. והקב"ה מחכה שנשוב מעצמינו ולכן גם אחרי שעם ישראל שב מתוך הצרות עדיין הקב"ה מסתיר את פניו.

כלי יקר: וזה שאמר ומצאום רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאום הרעות האלה. הנה בשני תיבות אלו, ביום ההוא, חתם כל הענין כי מיעט בהם הן הימים הקודמים, הן הימים המאוחרים, כי קודם שמצאום רעות רבות וצרות פשיטא שלא היה נותן אל לבו מעצמו לשוב אל ה', אלא אפילו אחר שמצאום הרעות ההם מכל מקום אינו מתודה כי אם ביום ההוא שהצרות צרות על שכמו אבל לא ביום המחרת כי מיד למחרתו כעבור סופה וסערת ה' חימה אז תיכף יחזור לסורו, לפיכך ואנכי הסתר אסתיר פני גם ביום ההוא אפילו ביום שמתודה אסתיר פני, ויותר מהמה שהסתירתי פני לשעבר כי אם בכפלים פי שנים הסתר אסתיר פני כי ראה הצרות צרות באמתחתו ואף על פי כן אין לבו שלם עם ה' כי יודע ה' שהיום יאמר בהכנעה כגונב דעת עליונה ולמחר יחזור לסורו:

נראה פירושו שלחזור מתוך הצרות לפעמים היא כמו גנבת דעת עליון שיודע שצרות יפסיקו ברגע שישבו בתשובה ולאחר מכן ישוב למעשי הרעים ועליו התורה אומרת שאדם כזה יקבל צרות צרות יותר מאחד שלא חזר בתשובה ולמה? כי ראה את הצרות הצרות ואעפ"כ אין ליבו שלם עם ה'.

היוצא מהדברים שהקב"ה מחכה שנשוב בתשובה שלמה לפניו ועל ידה יגאל אותנו במהרה בימינו וצריך לדעת שגם שהקב"ה שולח לנו צרות ויש לנו הרהור תשובה אין זה מספיק ועכשיו בזמן זה "דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיתו קרוב".

סגסג "מפרי הארץ"

הלכה

אורח חיים

א' התפלל ערבית בפלג המנחה האם יכול לברך על הנחת תפילין כשלא הניח לפני השקיעה?

תשובה: יכול לברך. (עיין מ"ב סימן ל')

ב' דג עם רוטב ורוצה לאכול רק את הדג בלא רוטב לאחר זמן האם יכול להוציא את הדג עם כף בלא רוטב האם הוי בורר?

תשובה: תלוי אם הדג שקוע ברוטב אסור ואם הדג מעל הרוטב מותר (אורחות שבת עמ').

חושן משפט

א' הניח אופנים, ובא גנב שגנב אופניים יותר יקרות והניחו ליד האופנים שלו ונסע בשלו והניח את האופנים שלו לגנב, האם יחל לסמוך על היאוש של העל האופניים האחרות ולקחת לעצמו או לא?

תשובה: לא דספק יאוש שלא מדעת לא הוי ספק. (עיין סימן רס')

ב' משלוחן נסע לשיבה בצפון עם חבילות לבחורים. סמוך לחג סגרו את הכביש עקב מאורע בטחוני. הנהג היהודי מסר את הרכב לגוי והוא הביא את החבילות בליל החג. החבילות היו אסורות בהנאה לנמען. אחד ההורים טוען שהוא שלח 'סימנים' לליל ר"ה לבנו, ואין מה לעשות אתם במוצאי החג. האם צריך לשלם על המשלוח?

תשובה: כיון שהיה אונס א"א לחייבו להחזיר אם כבר שילמו. [סי' שלה]

אבן העזר

א' האם אישה יכולה ללכת לסליחות בחצות הלילה?

תשובה: יכולה כיון שהוא זמן שהרבה הולכים ברחוב. (עיין סימן כא')

ב' האם מותר להתחתן בעשרת ימי תשובה?

תשובה: מותר, אבל נוהגים שלא [מטה אפרים וקיצור שו"ע]. אבל בין יוה"כ לסוכות מותר. (והחתן והכלה מתענים, מג"א סי' תקעג')

יורה דעה

א' נפל תפוח אדמה רותח מטשולנט למחבת פרווה האם אפשר לטגן חביתה ולאכולה אם חלב?

תשובה: אפשר כי יש מח' פמ"ג ואחרונים האם תבשיל עם בשר הוי ראשון ואפשר להקל בדבר שאינו בן יומו ובעירוי גרידא. (הגר"ש רוזנברג)

ב' קילף שום ושהה חלק מהלילה באיזה שעה בלילה כבר נאסר באכילה?

תשובה: הגר"ק אמר מעלות השחר שאז צריך לברך ברכה"ת וי"א כל חלק מהלילה.

קושיית בית המדרש: בדברי החיד"א דאחר שיש מצוות עשה של תשובה, וזה נאמר לכל חטא וחטא שאדם עושה ואם כן הוי ליה כלאו הניתק לעשה שאין לוקים עליו?

והיוצא מבית המדרש ג' אופנים ליעו

אופן א': יש מתרצים שכל מה שמצאנו לאו הניתק לעשה כגון בגזילה שהעשה הוא תיקון פרטי לאותו הלאו משא"כ מצות התשובה היא כללית לכל הלאוים ולא פרטית ללאו מסוים.

אופן ב': בזה שכתבה תורה עונש מלקות על לא תעשה מבואר שאין זה ניתק לעשה, והיינו שלא יתקיים אף פעם, הדין של והכהו כדי רשעתו. וע"כ שלא זה לא חשוב ניתק לעשה, ובשאר המצות, יש מקור במכות שבניתק לעשה אין לוקים.

אופן ג': לפי חידושו של המנחת חינוך במצות התשובה שאין מצוה לשוב, אלא שאמרה תורה שהשב מתכפר לו, וכפי שאמרה שהמגרש בגט האישה מותרת, שאינו מצוה לגרש ולפי"ז קו' מעיקרא ליתא.

Beit.horaah.613@gmail.com beisyosefsholem@gmail.com

ניתן להורידה באתר דרשו